

Dzīvesvietas adreses deklarēšanas pienākums (3/49/20)

Saskaņā ar Satversmi ikviens personai, kas likumīgi uzturas Latvijas teritorijā, ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties sev dzīvesvietu.¹ Par dzīvesvietu ir atzīstama personas brīvi izvēlēta vieta, kas saistīta ar nekustamo īpašumu – adrese, kurā persona dzīvos un būs sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību. Arvien biežāk praksē nākas saskarties ar jautājumiem – kāpēc, kam un kad ir pienākums deklarēt savu dzīvesvietas adresi Latvijā. Šajā rakstā sniedzam atbildes uz šiem un citiem jautājumiem.

Kāpēc jādeklarē dzīvesvietas adrese?

Dzīvesvietas adreses deklarēšanas pienākums nodrošina personas sasniedzamību konkrētajā adresē, aktuālu informāciju par personu dzīvesvietām valsts nozīmes reģistros (piemēram, ledzīvotāju reģistrā) un vienkāršotu ziņu par dzīvesvietām sniegšanas procedūru, tostarp elektroniskā formā.² Tiesu praksē ir atzīts, ka “dzīvesvietas deklarēšanas mērķis faktiski ir saistīts ar publiski tiesiskām attiecībām starp personu un valsti vai pašvaldību, proti, personas tiesībām saņemt tai adresētu informāciju tās izvēlētā vietā.”³

Kam ir pienākums deklarēt dzīvesvietas adresi?

Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 6. panta pirmā daļa nosaka dzīvesvietas deklarēšanas pienākumu:

1. Latvijas pilsoņiem;
2. nepilsoņiem;
3. ES dalībvalsts, EEZ valsts un Šveices pilsoņiem;
4. trešās valsts pilsoņiem;
5. bezvalstniekiem.

Attiecībā uz ES/EEZ un Šveices, kā arī trešo valstu pilsoņu pienākumu deklarēt savu dzīvesvietu Latvijā, jāņem vērā šādas nianses:

- Dzīvesvietas deklarēšanas pienākums ir tikai tiem ES/EEZ un Šveices pilsoņiem, kas Latvijā saņēmuši ES pilsoņa reģistrācijas apliecību vai ES pilsoņa pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

Pienākums deklarēt dzīvesvietas adresi attiecas arī uz viņu ģimenes locekļiem, ja ES/EEZ un Šveices pilsoņu ģimenes locekļi ir saņēmuši attiecīgi ES pilsoņa ģimenes locekļa uzturēšanās vai pastāvīgās uzturēšanās atļauju;

- Pienākums deklarēt savu dzīvesvietas adresi Latvijā ir arī trešās valsts pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kuri saņēmuši termiņuzturēšanās atļauju vai pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijā.

Svarīgi, ka trešo valstu pilsoņiem, kuri ieceļojuši un uzturas Latvijā uz vīzas pamata, dzīvesvietas adrese Latvijā nav jādeklarē.

Kad jādeklarē dzīvesvietas adrese?

Dzīvesvietas adrese jādeklarē viena mēneša laikā no brīža, kad persona pastāvīgi uzturas un dzīvo jaunajā dzīvesvietā.

Kur jādeklarē dzīvesvietas adrese?

Dzīvesvietas adresi var deklarēt portālā www.latvija.lv vai pašvaldības dzīvesvietas deklarēšanas iestādē, kurā atrodas personas dzīvesvieta, vai arī Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē ("PMLP") - tikai ārzemnieki un bezvalstnieki.

Cik maksā dzīvesvietas adreses deklarēšana?

Kā minēts iepriekš, dzīvesvietas adresi var deklarēt elektroniski portālā www.latvija.lv – tādā gadījumā valsts nodeva nav jāmaksā.⁴ Deklarējot adresi klātienē PMLP vai pašvaldības dzīvesvietas deklarēšanas iestādē, jāmaksā valsts nodeva 4,27 eiro.⁵

Nobeigumā jāpiemin, ka dzīvesvietas deklarēšanas iestādēm jeb attiecīgajām pašvaldībām ir tiesības pārbaudīt deklarēto ziņu patiesumu.⁶ Par informācijas nesniegšanu, informācijas nepienācīgu sniegšanu vai nepatiesas informācijas sniegšanu attiecībā uz personas deklarēto adresi var piemērot naudas sodu līdz 700 eiro,⁷ bet par dzīvesvietas nedeklarēšanu vispār – brīdinājumu vai naudas sodu līdz 350 eiro.⁸

¹ Satversmes 97. pants

² Dzīvesvietas deklarēšanas likumprojekta anotācija

³ Senāta Civillietu departamenta 2020. gada 7. jūlija spriedums lietā Nr. C15233815 SKC-304/2020, 8. punkts.

⁴ 2009. gada 30. jūnija MK noteikumi Nr. 720 par valsts nodevas apmēru, samaksas kārtību un atvieglojumiem par ziņu par deklarēto dzīvesvietu reģistrāciju, 4.7. punkts

⁵ Turpat 2. punkts

⁶ Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 11. panta pirmā daļa

⁷ Administratīvo sodu likuma par pārkāpumiem pārvaldes, sabiedriskās kārtības un valsts valodas lietošanas jomā 3. panta pirmā daļa

⁸ Dzīvesvietas deklarēšanas likuma 16. pants